

Pas a pas, pis a pis

Capgrossos
de Mataró
1996-2005

ROC CANALS
PACO CHIVA
LLUÍS MARTÍ

• Col·lecció L'Aixecador - 15 •

Pas a pas, pis a pis

Capgrossos de Mataró 1996-2005

Roc Canals

Paco Chiva

Lluís Martí

Cossetània
EDICIONS

Aquest llibre ha estat editat amb la col·laboració de:

Ajuntament de Mataró
Patronat Municipal de Cultura

CAIXA LAIETANA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
**Centre de Promoció de la Cultura
Popular i Tradicional Catalana**

Primera edició: desembre de 2006

Cossetània Edicions
C. de la Violeta, núm. 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

© Roc Canals, Paco Chiva i Lluís Martí
© Cossetània Edicions

Director de la col·lecció: Xavier Brotons Navarro

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Gràfiques Moncunill, SL

ISBN: 84-9791-190-3

Dipòsit legal: T-1.617-2006

Índex

De castells i castellers, <i>per Joan Anton Baron</i>	7
Benvinguda, <i>per Carles Guanyabens Calvet</i>	9
Pòrtic	11
1995. Es forma l'embrió	13
1996. La Colla de la il·lusió	21
1997. Tota la gamma de set	41
1998. El gran pas	59
1999. La cara i la creu	77
2000. Sobre la corda fluixa	95
2001. L'any del cinc	111
2002. De capgrossos a gegants	131
2003. Tornar-hi de nou	155
2004. Un any màgic	175
2005. Mirant amunt	197
2006. Desenal blava	219
Petita història castellera des de Mataró	229
Bibliografia	259

De castells i castellers

Aquest llibre que teniu a les mans resumeix deu anys d'una història increïble si no fos certa. La història de la creació i consolidació de la Colla Castellera Capgrossos de Mataró, la iniciativa més interessant que ha passat a la ciutat i a la comarca en els darrers temps. Per la quantitat de gent implicada i per la projecció social i mediàtica que ha comportat, i pel que ha suposat la seva irrupció en el món casteller.

Fa temps, en una entrevista que em va fer en Jordi Rovira per al *Tirant lo Blau*, vaig dir que hi havia castellers i no terra de castells. Això dit fa uns quants anys hauria estat, segurament, una barbaritat. Ara, però, veient la trajectòria en els darrers anys de colles ni penedesenques ni tarragonines, és només una constatació. L'extensió del fenomen casteller arreu de Catalunya és un fet inqüestionable i colles com els Capgrossos de Mataró hi tenen molt a veure.

És veritat, però, que cada colla —i potser sí cada terra— dona un caràcter propi a la seva manera de fer castells. I des de fa uns anys hi ha una manera pròpia de Capgrossos: pas a pas, pis a pis. La fulgurant, però sòlida i ben fonamentada, progressió dels Capgrossos de Mataró ha marcat un estil de fer castells i a la vegada ha estat decisiva en els èxits de la colla. Generant confiança per la manera de fer, amb rigor tècnic i ambició mesurada. Arriscant el necessari però no anant més enllà del que podia ser temerari i truncar la trajectòria de la colla. Potser el caràcter mataroní, discret i poc donat als focs d'encenalls, ha marcat la manera de fer. Amb els peus a terra, o a les espatlles dels companys, i el cap fred.

Acostumats a veure castells un cop l'any, en les memorables passades del dia de les Santes, hem passat a veure castells imponents i a entendre'n. Aixecats per camises de colors ben diversos i per camises de color blau, convertint la plaça de Santa Anna en una plaça tan castellera com les més històriques del país i fent important la presència dels mataronins en les grans diades castelleres.

El prestigi d'una colla es guanya dia a dia, amb un treball rigorós i compromès, tirant els castells que toca, evitant llenyes innecessàries i sobretot creant il·lusions col·lectives tan importants per a una ciutat.

El seu saber fer, admirat i una mica envejat arreu, ens enorgulleix i al mateix temps ens esperona a continuar treballant en la consolidació dels Capgrossos de Mataró com una de les grans colles castelleres de Catalunya.

Amb seny, equilibri i força, per molts anys, Capgrossos!

JOAN ANTONI BARON
Alcalde de Mataró

Benvinguda

A principis del 1996, gràcies a la voluntat d'uns quants apassionats dels castells, la nostra ciutat es feia un petit nom en el món casteller amb la creació de la Colla Castellera Capgrossos de Mataró. Ja ha transcorregut una dècada. Amb tot, si ens fixem en l'evolució que ha tingut la colla, si parem atenció a les fites que hem arribat a assolir, sembla que hagin passat molts més anys.

De ser una colla de sis hem passat a ser una colla de nou. De nou socis fundadors a més de mil associats. De mers aprenents hem passat a ser creadors de les nostres pròpies estructures castelleres. Les reunions inicials en cases particulars han estat substituïdes per assemblees multitudinàries. I després d'un període transitori de locals provisionals, estem en camí de disposar d'una seu pròpia, de nova factura.

Del no-res a fer castells de gamma alta. Del no-res a tenir escola de música, d'educació física, secció de rem i grup coral. Del no-res a organitzar excursions, festes populars, exposicions, conferències, fòrums, tallers, colònies, competicions esportives i una llista interminable d'altres activitats. Del no-res a ser presents arreu, amb revista periòdica i pàgina web.

En definitiva: aquell nucli inicial d'amics ha esdevingut una entitat potent i estable, situada en l'elit del món casteller i consolidada en el teixit associatiu, lúdic i cultural de Mataró i la seva comarca. Hem sabut aprofitar la vigència del fet casteller, l'atracció que desperta i el reclam dels valors positius que potencia, per implantar a la nostra comarca, una contrada on no hi havia tradició, el vell costum d'aixecar castells.

I tot això s'ha aconseguit després de superar una primera etapa de recels per part d'alguns i, evidentment, amb grans dosis d'esforç, dedicació, disciplina, convicció i tenacitat, sempre a redós de la nostra estimada festa major, les Santes.

Però, per sobre de tot, cal remarcar que hem assolit un objectiu difícil d'explicar i que constitueix la base que garanteix el futur de la Colla Castellera Capgrossos de Mataró: la voluntat de construir un col·lectiu amb identitat pròpia, una entitat vinculada i compromesa amb la ciutat i amb el Maresme, un grup unit i obert a tothom, amb independència de la procedència i de la situació personal de cadascun dels seus membres.

Aquest esperit, que no és patrimoni de ningú, sinó de tots plegats, és el nostre actiu més valuós, la nostra principal força i això és el que hem de defensar per damunt de tot.

Des d'aquesta potencialitat, avui el que s'escau és felicitar-nos per aquest esperit sorgit del treball conjunt i integrador. Deu anys viscuts amb una intensitat indescriptible que queda reflectida en el llibre que teniu a les mans, fruit de la dedicació i l'enginy de tres companys castellers, als quals vull agrair públicament el seu esforç majúscul i la seva perseverança.

Un llibre en què es desgrana la història de la colla i una petita part de les nostres vides.

CARLES GUANYABENS CALVET
President de la Colla Castellera Capgrossos de Mataró

Pòrtic

A mesura que avancen els anys, sempre es presenta aquell moment oportú que permet fer endreça i ordenar, amb cura i tendresa, a cops amb nostàlgia, la feina feta, els èxits i els encerts, els fracassos i els errors comesos, i també aquells detalls que el tragí quotidià ens fa passar desapercebuts. Complir deu anys suposa, com a mínim, la consolidació d'un projecte en el qual s'han abocat molts esforços i, només per aquest motiu, cal celebrar l'efemèride de la primera dècada tal com es mereix. Una trajectòria relativament tan curta, però, pot plantejar el dubte raonable si s'ha recorregut prou camí per fixar-lo de forma definitiva a les pàgines d'un llibre. Deu anys, segons com es miri, no són pas gaires en la vida de qualsevol entitat, i realment pocs, minúsculs, dins la llarga història del fet casteller.

Els fets dels Capgrossos, els castells en aquest cas, responen amb una de les trajectòries més fulgurants, si no la que ho és més, i ens han proporcionat els arguments suficients per emprendre la tasca de copsar la petita història d'aquests castellers que en tan poc temps han passat del zero al nou, de la inòpia castellera a convertir-se en tota una referència en el panorama casteller.

El resultat, el treball que teniu a les mans, pretén reflectir el què, com, quan, on i perquè de cada nou pas, de cada pis que s'ha pujat de més. De fites i de reptes, però també de l'immens bagatge sentimental d'una experiència insòlita dins de Mataró i la seva comarca. Una recerca que ens ha dut a recollir un bon grapat de vivències i detalls de cada temporada, notícies de la memòria dels actors principals, els castellers, però també dels aficionats i dels simples espectadors, en part i definitivament també protagonistes d'aquesta aventura.

Així mateix, hem volgut utilitzar l'edició d'aquest llibre com una magnífica excusa per recopilar els precedents castellers de Mataró i, tot i que menys exhaustivament, del Maresme. Un apunt històric que pot servir per contextualitzar l'espai i el moment del naixement del fenomen Capgrossos tot resseguint la traça que els castells, en els seus bons i mals moments, varen deixar en la festa major de Mataró. Petits esbossos sobre una història de les Santes que encara resta per escriure i que, sens dubte, la nostra festa major mereix.

Donant les gràcies a totes les persones i institucions que en un moment o altre ens han donat un cop de mà en la llarga gestació d'aquestes pàgines, no ens volem estar d'agrair de forma especial la magnífica i imprescindible tasca dels companys i amics Xevi Ribas i Joanna d'Arc Bermúdez en el buidat d'arxius i l'àmbit fotogràfic, respectivament.

Un esment especial a l'esforç i dedicació dels infants que han bastit cada castell i també de tots i cadascun dels castellers i castelleres que en un moment o un altre s'han mudat amb la camisa blau marí.

A totes les companyes i companys de la Colla Castellera Capgrossos de Mataró. La il·lusió que ha fet possible la història dels deu anys de la Colla l'hem destinada a l'edició d'aquest llibre. Moltes gràcies i per molts anys!

ELS AUTORS

Tancada l'edició d'aquest llibre, la tragèdia colpejava el món casteller; la pèrdua de la nostra estimada Mariona feria el dia a dia dels castellers i castelleres de Mataró. Moments que cap paraula encerta. Tan sols volem fer-te arribar, Mariona, un petó enorme i l'abraçada més gran i tendra per a tota la teva família, per tot el seu coratge, per la seva valentia. Sempre amb vosaltres.

*Demà seguirem, amb tu,
encaçant el cel amb cada aleta.
Blaus com la mar,
i forts com l'ona.*

1995

Es forma l'embrió

A la tardor del 1995 es començava a gestar l'embrió dels Capgrossos de Mataró. El lloc i el moment oportú on trobar la força necessària per fer realitat la creació d'una colla castellera a la ciutat. Tot carregat d'una immensa il·lusió, tanta com la incertesa d'un nou món al qual un grup de mataronins estava disposat a entrar. Una aventura que, de ben segur, ningú no podia endevinar fins on havia d'arribar.

Diversos testimonis de la gent de Mataró recorden que ja a mitjans dels anys vuitanta s'havia especulat sobre la idea de crear una colla castellera. Fou després de la cercavila d'una festa major, amb la presència dels Castellers de Vilafranca, que mig en broma mig seriosament es plantejaren aquesta possibilitat i que, fins i tot, s'havia comentat que es podria batejar la nova colla com *Els Capgrossos*. La iniciativa no va anar més enllà, però sí que deixava palès el caliu de la festa major de la capital del Maresme, així com la necessitat d'un element festiu que complementés les Santes postdemocràtiques, que començaven a ser potents.

Tot i que històricament a Mataró no hi havia tradició castellera, les actuacions que s'hi havien vist sempre havien estat molt ben rebudes pels mataronins, tal com manifestaven (i encara recorden) moltes de les colles que hi havien actuat fins al moment, sempre sorpreses per l'entusiasme i la col·laboració en la pinya de molts ciutadans. Fins aleshores, la Demostració Castellera de la diada de la festa major mataronina estava consolidada dins la Passada de les Santes, amb l'execució esporàdica d'alguns castells de vuit i amb el tres de vuit (a càrrec dels Castellers de Vilafranca) com a sostre casteller de la plaça de Santa Anna.

La dècada dels noranta vivia anys de glòria per al món casteller, amb la recuperació de construccions que s'havien perdut feia més de cent anys i l'assoliment d'altres d'inèdites. L'art d'enlairar castells era més efervescent que mai i en ple *boom* mediàtic es continuava eixamplant la geografia castellera amb la

creació de més i més colles. L'any 1995 a Mataró s'hi contractaven els Castellers de Cornellà (que hi completaven la clàssica de set), una decisió que, potser, va esdevenir determinant en el futur casteller de la ciutat.

Es mostrava als ulls dels mataronins una colla molt jove i que, tot i néixer fora de l'àrea amb més tradició casteller, havia assolit una notable projecció fins als castells de vuit pisos. Aquella demostració encenia la guspira en el pensament dels diversos aficionats castellers de Mataró: gent que es desplaçava ocasionalment a terres castellers per viure diades de renom (Sant Fèlix, Santa Úrsula, el Concurs...) i altres exemples esporàdics d'alguns mataronins que formaven o havien format part d'altres colles castelleres. Com era el cas d'en Roc Canals, que recordava la sensació de proximitat despertada per l'actuació dels castellers del Baix Llobregat: «ens vam sentir molt identificats amb el que estaven fent i vam arribar a la conclusió que allò nosaltres també podíem fer-ho; ens va fer obrir els ulls».

Comença la mobilització

A l'inici del curs escolar 1995-1996, en Joan Saborido i l'Albert Barrachina, vinculats a les Associacions de Pares i Mares de tres escoles del centre de la ciutat (Anxaneta, El Pilar i Menéndez Pelayo) i als quals sempre els havien agradat els castells, van plantejar la possibilitat de fer un taller de castells dins de l'activitat extraescolar. «Una estratagema», comenta l'Albert, «de les tres escoles públiques del centre de Mataró; necessitàvem atenció, volíem fer una activitat per a la canalla, però no m'esperava que anés a més». A la modesta proposta inicial, s'hi afegia altra gent aliena a aquell grup inicial de pares i mares i la cosa anava molt més enllà: «De seguida es veure que era un projecte engrescador, recordo que vam dedicar-hi moltes hores, m'ho vaig passar molt bé».

En Joan Saborido, peixater de la plaça de Cuba, va fer córrer la veu de les intencions castelleres i el boca-orella va arribar a la figura de l'Espartac Peran, també vinculat a la plaça de Cuba, que al seu temps coneixia gent vinculada als castells, com a castellers (en Martí Esquerra i en Roc Canals havien format part dels Castellers de Barcelona) o com a simples aficionats, com els germans Castellví, als quals també els rondava la idea de formar una colla de castellers. A finals de setembre, doncs, se celebrava una primera trobada amb la gent interessada (vuit o deu persones a tot estirar) i s'establien els primers contactes per tal que el projecte anés agafant cos. La primera mesura consistia en l'edició d'un cartell promocional sota el lema «Castellers a Mataró. Homes, dones, canalla. Enfaixa't», en què s'animava tothom a trucar al telèfon que havia cedit l'Associació de Veïns de Mataró-Centre, de la qual en Joan Saborido era president, i que també havia cedit el local per trobar-se i així facilitar la caòtica organització inicial.

Les primeres reunions, ja amb una vintena d'assistents, servien per anar definint els passos a seguir per tal de constituir-se de forma oficial: la captació de

gent (s'era conscient que calien unes cent persones per poder tirar endavant el projecte), els contactes amb l'Ajuntament per poder disposar d'un local per assajar, el nom de la colla, el finançament, i tota la logística i organització interna necessària. En aquest sentit, els contactes amb vells coneguts dels Castellars de Barcelona va ser de gran ajuda, així com amb la colla dels Xics de Granollers, simplement per proximitat geogràfica.

Castells a sac

Aquestes col·laboracions «ens van transmetre unes sensacions extraordinàries que amb el record són molt més intenses», recorda en Roc Canals, i van desenllaçar en l'adopció de les dues agrupacions com a «padrines» de la nova colla. Havien aportat l'assessorament necessari tant a escala de tècnica com d'organització interna: càrrecs i responsabilitats que s'acabaren distribuïnt en una junta administrativa amb les figures fixes (complementades per un nombre variable de vocalies) del delegat, sotsdelegat, secretari, tresorer, responsable de comunicació i cap de colla, el qual al mateix temps coordinaria la junta tècnica formada pel cap de pinyes, el cap de tronc i el cap de canalla. A més a més, calien uns estatuts per tal de poder-se crear legalment com a entitat.

Els articles publicats el 17 d'octubre al dos diaris locals, *El Punt* i la *Crònica de Mataró*, així com els comentaris i els rumors, escampaven la notícia arreu. A més a més, dos dies després el magazín *Mataró a Sac*, conduït per l'Espartac Peran, emetia un programa especial a la televisió local: «Fes-te casteller ara mateix, truca al telèfon de Televisió de Mataró». L'èxit d'aquesta iniciativa va ser clau en aquell procés de gestació, ja que permetia recollir una setantena de trucades de gent majoritàriament jove que s'afegia a un bon nombre de persones que havien mostrat el seu interès per altres mitjans.

El novembre resultava un mes intens de trucades i reunions que servien per veure clar que el següent pas era convocar tota aquella gentada a una primera reunió que servís per presentar el projecte, decidir el nom de la colla i altres aspectes de caire més crematístic però igualment inajornables. Amb les festes nadalenques a tocar, calia afanyar-se per tal de poder començar els assajos al gener, ja que s'aspirava a presentar-se oficialment amb un nivell mínim (castells de sis) a la Festa Major de les Santes, al mes de juliol. «Una cosa sí que teníem clara», comenta en Martí Esquerra, «i és que es volien fer les coses de la millor manera possible d'antuvi, i no deixar res per a la improvisació. Si es tirava una colla castellera endavant havia de ser amb les màximes garanties d'èxit possibles».

Per tot plegat, a finals de mes s'emetia un comunicat que servia per convocar tots aquells que hi havien mostrat interès a l'acte de presentació de la que havia de ser la colla castellera de Mataró. Un comunicat encapçalat, per primera i última vegada, amb l'apel·latiu *Castellers de Mataró*.

Neix el nom

El vespre del dissabte 2 de desembre el local d'Òmnium Cultural, al carrer Argentona, acollia una reunió transcendental que aplegava un centenar de persones, en què s'explicaven els objectius de la colla, què es volia aconseguir i com s'hauria de treballar. Un dels aspectes que els promotors de la iniciativa deixaven clars des d'un bon principi era el fet que creien que la nova colla havia de ser una entitat completament independent de qualsevol institució, un fet que garantiria la sobirania de la gent quant al tarannà i línies de treball.

Tot i així, no es renunciava a sol·licitar un seguit d'ajuts a l'Ajuntament i al Patronat Municipal de Cultura, des d'un espai per assajar (es pensava en el Palau d'Esports Josep Mora) fins a algun altre tipus de subvenció. En el mateix sentit, s'apuntava ja la possibilitat (inexistent a la resta de colles castelleres) d'establir un model de finançament basat, a part d'altres ingressos, en una quota obligatòria per als castellers, una mesura que s'acabaria revelant com importantíssima en diversos aspectes, ja que a banda de l'economia facilitava el correcte manteniment del cens de socis de l'entitat. Per uns viaranys semblants anava la idea d'unes targetes que es repartien aquell mateix dia on es demanava, a banda del nom i cognom, l'alçada i el pes de cada casteller per tal de començar una anàlisi prèvia del potencial disponible.

Arribats aquí, l'elecció d'un nom per a l'entitat significava un punt indispensable per engegar qualsevol tramitació administrativa i, per àmplia majoria, s'escollia el nom de *Capgrossos*, un mot molt lligat a la tradició popular de Mataró, sobre altres propostes com *Castellers*, *Nois*, *Vailets*... Es tracta d'un gentilici humorístic amb què s'ha titllat els mataronins a través de llegendes en clau d'un anecdotari divertit que es perden en el temps i en la disparitat de versions i que en les primeres referències als mitjans prendria les formes més diverses: «Els Capgrossos», «Cap-grossos», «Caps Grossos», etc. El color de la camisa, d'altra banda, es deixava per a més endavant per intentar, segons s'assegurava aleshores, «que el nostre sigui més original».

D'altra banda, es demanava la col·laboració de voluntaris per tal de crear una junta administrativa provisional que engegués tots els passos per constituir-se legalment. No seria, però, fins l'any següent que el 22 de febrer es constituïa l'Assemblea Fundacional de l'Associació Cultural Capgrossos de Mataró, amb la signatura dels nou socis fundadors. Noms com els d'en Joan Saborido, que era el primer delegat; en Ramon Bach, que rellevava en Joan un any després, o en Martí Esquerra, primer cap de colla envoltat d'un equip tècnic format per l'Eloi Sabater, en Roc Canals i en Xevi Castellví. Un altre dels noms destacats en aquell nucli fundacional era el de l'Albert Barrachina, que assumia tots els aspectes relacionats amb **els músics de la Colla**. L'anècdota la protagonitzava en Mia Castellví, que no podia participar d'aquell solemne moment per haver-se oblidat d'agafar el DNI.

Tot a punt

Els mitjans de comunicació locals, convenientment avisats per a l'ocasió, feien un ressò important d'aquella primera assemblea que semblava confirmar que la creació de la colla ja era més que un fet. Aquesta promoció resultava fonamental per poder començar a treballar amb prou efectius; alhora s'anunciava la intenció d'engegar una campanya a les escoles de Mataró amb l'objectiu d'animar els més petits a afegir-s'hi. Igual com es confiava, des d'un començament, que els veïns de la comarca també participessin en la que ja s'anunciava que havia de ser la colla castellera de tot el Maresme. Era així com en Joan Saborido confiava «que els actuals 180 castellers puguin arribar a ser uns 300, com en les colles més importants».

Abans de tancar l'any, es multiplicaven les trobades, trucades i reunions entre els promotors i alguns castellers de Barcelona i de Granollers, la majoria de cops tot fent una cervesa al Cafè del Casal L'Aliança; com que no tenien un local social propi, aquest acollidor bar del carrer Bonaire esdevenia d'alguna manera l'indret de reunions i àpats variats de la Colla, tal com acrediten les fotos i pòsters de les millors consecucions castelleres.

El somni d'uns quants semblava fer-se realitat i als carrers, sobretot al centre, de Mataró ja es començava a parlar d'aquesta iniciativa en un moment en què les entitats socials cotitzaven a la baixa. La creació d'una castellera en un lloc «sense tradició» desvetllava les primeres opinions (i també els primers recels) de molts mataronins i especialment d'aquells vinculats a altres activitats d'arrel tradicional: geganters, momeroters, etc. I és que la creació de la colla pretenia integrar un nou element en el seguici festiu d'una ciutat que viu i vetlla per la seva festa major com ningú. Un nou moviment popular dins les Santes, un element potent que feia viva la ciutat tot fent bullir l'olla. I això era bo, molt bo.

Finalment, l'Ajuntament autoritzava iniciar els assajos a l'antiga fàbrica tèxtil de Can Marfà i d'aquesta manera, abans de les vacances nadalenques s'enviava la primera convocatòria oficial:

Benvolgut/da company/a,

Et comuniquem que el proper divendres 19 de gener a Can Marfà (c/Colom, 69) iniciem els assajos de la Colla Capgrossos de Mataró. L'hora és a les 9 del vespre.

Es aconsellable portar texans, camisa i calçat esportiu. Es demana la màxima higiene.

Fins aviat.

La junta administrativa.

A les portes d'un món desconegut, cercant el seu espai i el seu moment i carregats d'una il·lusió immensa.

Els músics de la Colla

Un dels aspectes fonamentals que calia lligar en aquells inicis era el grup de grallers i tabalers que havien d'acompanyar la colla en les seves actuacions. En aquest sentit, resultava determinant la figura de l'Albert Barrachina, Pastoret, l'únic dels instigadors del projecte que entenia de música (estava professionalment vinculat a l'Orquestra Ciutat de Barcelona) i que n'assumia la responsabilitat malgrat no tenir cap coneixement previ sobre la gralla: «vaig haver d'espavillar-me molt per tal de trobar una gralla i aprendre a fer-la sonar. Sort que ja tocava un instrument de vent!».

Paral·lelament als primers assajos, Can Marfà també acollia els primers passos dels músics capgrossos, que interpretaven per primer cop el toc de castells a la sortida a Montcada i Reixac, tot i que en Pastoret havia aparegut en solitari a l'actuació al barri mataroní de Cerdanyola, amb aparicions intermitents fins a la presentació oficial de la Colla. Un cop superada la urgència d'aconseguir integrar altres instrumentistes més o menys experimentats, s'enllestien un seguit de mesures que aquells primers anys dinamitzaren el grup de grallers i tabalers d'una forma extraordinària. La primera, tot pensant que calia assegurar el relleu, era la creació de l'Escola de Grallers i Tabalers dels Capgrossos, un projecte portat ini-

cialment pels músics de la Colla fins que, per falta de temps i per millorar-ne l'eficiència, passava al càrrec de mestres professionals.

«Al cap de poc temps, ens vam adonar que, si no esteníem una mica el nostre repertori, l'interès dels músics poc castellers es fondria i els perdríem», de manera que l'Albert es decidia a incorporar noves peces al repertori, algunes de tradicionals, però moltes de la seva collita pròpia. Un procés creatiu molt fructífer que l'any 1998 es recolliria en l'edició del *Repertori propi per a gralles i tabals dels Capgrossos*, presentat oficialment en la tercera Diada de la Colla, precisament l'any que en Pastoret posava punt i final a la seva feina al capdavant dels músics castellers.

Tot i així, deixava una forta empremta que marcava la manera de fer del grup, tant en l'àmbit musical —de bell antuvi, l'Albert havia inculcat un toc de castells propi molt ràpid (que feia semblar encara més lents els aquells ja de per si lents primers castells)— com ideològic. D'alguna manera, els grallers heretaven les seves opinions oposades a les actuacions de caire privat o a la participació en el Concurs de Castells, si bé això mai no impediria la participació dels grallers en cap d'aquestes actuacions. Dels anys següents, amb una bona rotació de músics, en destacava especialment

la Primera Trobada de Grallers i Tabalers de Colles Castelleres, dins les celebracions del cinquè aniversari de la Colla, que comptava també amb l'edició de la seva pròpia auca.

La música d'aquests castellers que tenen el privilegi (o no!) de poder veure el castell sencer ha transcendit els mateixos tocs de plaça, fent-se present a les matinades i cridacastells de les Santes i de les altres grans actuacions a Mataró (amb el moment màgic d'entrada al bar del Casal amb el toc de castells), així com els mini-

concerts després dels dinars de germanor. I, sobretot, la celebració final de les grans diades quan, a petició de la canalla enfilada a les espatlles dels més grans, s'interpreta *El Bequerero*, l'himne oficiós de les Santes i difós com a tal pels Capgrossos arreu del país, sobretot arran de les participacions al Concurs de Tarragona on, minuts abans de començar la conta-sa, centenars de mataronins i maresmencs entraven a la plaça de braus cantant la coneguda tonada i comptant fins a quinze!

En Pastoret fou el primer responsable de la música a plaça

Els grallers en una cercavila l'any 1999

1996

La Colla de la il·lusió

Capgrossos de Mataró 1996-2005

La feina dels mesos anteriors feia arrencar l'any amb una força i una il·lusió que caracteritzaria la colla durant molt de temps. Paral·lelament a la consecució de noves fites (s'acabava l'any consolidant el quatre de set), aquell somni inicial es veia consolidat a les acaballes de la primera temporada.

Finalment, els castellers mataronins naixien definitivament el divendres 19 de gener del 1996, en una jornada als baixos de l'antiga nau de Can Marfà (utilitzada fins llavors com a magatzem per a les figures de la ciutat), precisament sota els estudis d'una Televisió de Mataró definitivament lligada a la gestació dels Capgrossos.

Començava així una etapa en què la majoria entrava en territori desconegut i calia, per tant, aprendre a col·locar-se la faixa correctament i provar-ho, distribuïts per les columnes del local per fer *barres*, o assajar la tècnica de pujar els uns damunt dels altres sense fer-se mal (o com a mínim intentar-ho), així com la col·locació dels peus sobre les espatlles, flexionar els genolls, etc. Gairebé tothom anava descalç, ja que s'assajava sobre unes llargues catifes, amb la intenció de poder pujar alguna vegada i tenir la sort de poder formar part dels primers troncs. I, entretant, anar familiaritzant tots els assisents amb la tècnica i el vocabulari propi del món casteller a base de distribuir fotocòpies del regal estrella d'aquell Nadal entre els membres de l'equip tècnic, el llibre *Castells i castellers* d'en Xavier Brotons, gairebé una biblia per a les colles de finals dels noranta. Fulls que degudament ampliats també penjaven de les parets del local, entre altres cartells que recordaven la imprescindible necessitat de respectar les normes fonamentals d'higiene (peus nets, ungles tallades...) en uns assajos en què, en un moment o altre, tothom s'acabava descalçant.

Altres detalls, com el fet que tothom dugués escrit el seu nom en les etiquetes que, només entrar, els responsables els enganxaven al pit per tal de facilitar la feina de dur un assaig amb un centenar de més o menys desconeguts, evidenciaven la preparació acurada d'aquella primera trobada. De fet, fins i tot s'havia realitzat un

Can Marfà acollia els primers assajos de la incipient Colla

A mitjan març s'assolia el primer quatre de sis entre els cotxes del pàrquing de Can Marfà

Encara sense el vestuari definitiu, es realitzava la presentació (no oficial) dins la Fira d'Artistes de la plaça de Cuba (Mataró, 12/05/1996)

La campanya «Mulla't per l'esclerosi múltiple» deixava la imatge insòlita d'un pilar passat per aigua (Mataró, 29/06/1996)

assaig de l'assaig just una setmana abans amb una dotzena de persones, els iniciadors de la moguda i alguns amics fent d'*sparring* amb algunes proves de pinyes fins a segons (es va desistir sobre la intenció inicial d'alçar un pilar de tres) a les fosques i entre els cotxes de l'aparcament de Can Marfà.

Pis a pis

Després d'aquell primer assaig que es va cloure amb un pilar de tres, els següents assajos de gener, febrer i març van ser molt productius i ràpidament es van assolir els primers pilars de quatre tot i algunes primeres aproximacions poc esperançadores. Amb dos pilars de quatre ja al sac, el 15 de febrer la junta provisional adreçava una carta a tots els castellers en què, potser prematurament, se celebrava que «per fi, els Capgrossos de Mataró ja són més que un fet» i s'animava tothom a enfaixar-se i assistir als assajos dels dimarts i divendres, la canalla de vuit a nou del vespre i els més grans fins a les onze de la nit, una dinàmica que ha perdurat inalterable fins avui.

A més a més, s'aprofitava per recordar que la Colla ja disposava de faixes per vendre a tots els castellers (adquirides a un fabricant de Portell de Morella, a la comarca valenciana dels Ports) i sobretot que les Santes, la data prevista per a la presentació oficial de la Colla, eren a tocar, tot i que ja s'avançava que «ens agradaria debutar prèviament en la diada de Sant Jordi».

Així doncs, alhora que s'anaven descobrint les funcions de cada membre de la pinya o la posició més correcta per parar al tronc del castell, les proves dels castells bàsics de sis anaven tirant endavant i ben aviat (a mitjan mes de març) es descarregava amb èxit un quatre de sis amb més facilitat de l'esperada, tot i els lògics nervis d'una estrena com aquella. Una notícia que, dies més tard, apareixeria destacada en una crònica al diari *El Punt*, un mitjà especialment atent, des del primer dia, a l'evolució dels Capgrossos, entre altres raons perquè comptava amb en Roc Canals, el cap de tronc, entre la plantilla de col·laboradors.

Petits èxits que permetien també l'explosió de les primeres celebracions per un castell assolit, el ritual de les abraçades o dels crits d'eufòria de tots plegats. Una eufòria, d'altra banda, poc agradable per als veïns del carrer Colom, ja que tots els assajos acabaven fent-se entre els cotxes de l'aparcament de Can Marfà, perquè a l'interior només es podien enlairar els castells fins a terços. Sortir a fora era, doncs, sinònim de bones proves però també de la visita dels *urbanos*.

Més i més mans a la pinya

Aquells primers fruits avalaven la certesa que tot allò era possible i la validesa, si es continuava comptant amb la resposta de la gent, d'aquells assajos tan intensos com dinàmics (sovint s'alçaven dos troncs simultanis), en els quals s'intentava polir el més petit detall de cadascuna de les proves, netes o amb pinya. I alhora,

tot i defugir la pressa i la precipitació, l'equip tècnic no s'estava d'avançar feina amb reptes per al futur més o menys immediat, com la llavors *al·lucinant* estructura composta del cinc de sis. En un article publicat al desaparegut *Crònica de Mataró* amb el títol «Cap-grossos camí del cel» (la transcripció correcta del nom de la colla era una lluita constant les primeres temporades), els responsables ja dibuixaven el seu calendari d'intencions, amb el propòsit de treure nervis actuant en les festes de barri anteriors a les Santes.

Tot i comptar amb algun component d'un grup d'exhibicions del Gimnàs d'Argentona, el gruix del tronc d'aquelles primeres construccions partia de zero i el conformava gent molt jove, igual que el pom de dalt, amb dosos grans i pesats, noies d'entre 16 i 20 anys, bàsicament perquè el marge on triar, amb tot just una desena de nens, no permetia gaire cosa més. I és que si la mitjana d'edat dels responsables tècnics amb prou feines depassava la vintena, encara va resultar més jove la resposta inicial d'aquells primers assajos.

Com segurament era d'esperar, la fluctuació de gent va ser una constant en aquells primers mesos, alguns perquè només havien tret el cap per curiositat, d'altres perquè, encara neòfits en aquest món, no concebien fer castells si no era pujant dalt de castell, una possibilitat que els primers responsables van restringir ben aviat amb l'objectiu d'assolir una ràpida evolució tècnica. Resulta divertit (aleshores no ho era) recordar l'esbandida general quan, abans del muntatge d'una pinya, en Xevi Castellví (el llavors cap de pinyes) anunciava que necessitava crosses. Cada nova prova requeria la paciència dels responsables tècnics a la recerca (o cacera) de la crossa perduda.

Com a complement d'aquesta fal·lera juvenívola, els iniciadors de la colla eren conscients que calia la resposta dels «oncles, pares i germans grans» d'aquella primera fornada de castellers, com bé definia l'aleshores cap de tronc, en Roc Canals, en una entrevista publicada al setmanari *Capgròs*. Una entrada que es produïa en breu amb una generació que, a més d'aportar la canalla necessària per completar els poms de dalt, permetia dotar la Colla d'una estructura organitzativa seriosa i amb gent experimentada, amb un seguit de decisions que resultaven, vistes amb la perspectiva dels anys, summament encertades.

La incorporació d'aquell grup de pares, ben aviat (i fins avui) coneguts com La Vella, permetria descobrir, possiblement de forma imprevista, la potencialitat social del que s'estava creant, la capacitat immensa d'un espai on establir relacions intergeneracionals que evidenciaven la veritable força i grandesa d'una colla castellera.

Tot el que fa colla

Ja els primers mesos es començaven a organitzar de forma informal sopars i sortides diverses. Així, per exemple, es responia a la invitació per assistir al primer aniversari dels Castellers de Lleida amb un desplaçament massiu de castellers i castelleres, molts de joves, en cotxes particulars fins a la capital de Ponent, en

Un procés atípic...

Generalment tots els passos en la gènesi de la majoria de colles vénen a ser processos bastant mimètics: la primera actuació dins la pròpia festa major, amb tots els castellers uniformats, acompanyats dels grallers i tabalers, les autoritats al balcó del consistori i les colles padrines flanquejant la colla local.

Unes pautes que, en els cas dels Capgrossos, es completaven de la forma més desordenada i dispersa possible: assajos en públic amb tres rondes de castells i pilars, actuacions sense gralles, pilars aixecats per sota

entre castell i castell, la primera actuació amb camisa oficial en una festa de barri i, fins i tot, actuar fora de la ciutat abans de presentar-se oficialment. En contrast amb la serietat tècnica que els responsables inculcaven des d'un principi als seus castellers, a hores d'ara sorprèn la poca cura i criteri, irreverència si es vol, amb què s'enfocaven altres aspectes de caire més litúrgic, els protocols i rituals propis d'aquell nou món que la gran majoria d'aquells novells castellers i castelleres desconeixia gairebé per complet.

L'assaig públic per la diada de Sant Jordi acabava convertint-se en tota una actuació (Mataró, 23/04/1996)

una jornada que es completaria amb un bon àpat i un partit de futbol a la riba del Segre. Cada assaig de divendres finia amb gran part de la colla, grans i petits, sopant al bar del Casal Aliança, convertit d'alguna manera en la seu social de la colla (tot i que com a adreça oficial hi figurés la del cap de colla), i s'allargava tota la nit per la zona d'oci nocturn de la ronda Barceló.

Les activitats de lleure en un grup tan massiu i heterogeni com aquell resultava tan divertida com insostenible a llarg termini i, alhora, tan sorprenent com incòmoda, o fins i tot molesta, per als altres usuaris d'aquells espais. Entre la ironia, el desconeixement i la incomprensió, aquells dies veien néixer el vell tòpic que recita que «els castellers sou una secta».

Aquells primers dies resultaven, certament, elèctrics, i és que cada dia s'assistia a la gestació d'alguna cosa nova: ben aviat Can Marfà acollia també l'assaig dels primers tocs del grup de grallers de la Colla, dirigits per l'Albert Barrachina, Pastoret. En plena dinàmica d'assajos, veient factible el desig inicial de presentar-se oficialment durant les Santes, resultava impossible demorar més l'elecció del color de la camisa de la Colla. Renunciant d'entrada als experiments estranys i a les propostes d'adoptar un color únic (l'enorme proliferació de colles tan sols deixava colors del tot extremats), tots els assistents a l'assaig anaven assenyalant el seu vot en un mostrari de colors. Una elecció en la qual, en dura competència amb el verd fosc, s'escollí el color **blau marí** hàbilment justificat a posteriori per coincidir amb el color del fons de la bandera de la ciutat, adoptada l'any 1985 a partir de la bandera de l'antiga província marítima de Mataró.

En aquest procés de recreació simbòlica, també es va considerar necessari escollir l'escut de la colla, per la qual cosa es va decidir convocar un concurs en què fou escollit un disseny d'en Jordi Farrés. D'entre les propostes restants, es decidí utilitzar un dibuix d'en Lluís Martí per estampar la primera samarreta de la Colla, que es va convertir en el primer objecte per vendre a la *botigueta* durant l'assaig en públic que es volia realitzar el dia de Sant Jordi. Un catàleg que, a més d'incloure el mocador casteller, anava incorporant un reguitzell d'allò més inversemblant: pins, viseres, bosses, bolígrafs, loteria...

Les primeres faixes al carrer

La diada de Sant Jordi va suposar un fet insòlit, ja que el que teòricament havia de ser un assaig públic a la plaça de l'Ajuntament, es va transformar en una pseudoactuació amb rondes de castells i pilars, a causa de l'expectativa despertada i la gran assistència de públic. Alguns mitjans locals parlaven dies després d'uns dos mil assistents que l'edició comarcal d'*El Punt* rebaixava a unes no menys destacables mil persones.

El cert és que els assajos anteriors havien estat molt fructífers (quatre dies abans, per exemple, s'havia descarregat el primer tres de sis, un altre cop al pàrquing de Can Marfà) i el gran ambient de la diada del llibre i la rosa, que a Mataró

Blau marí és el color...

Tot i que l'any 1996 tan sols els Xiquets del Serrallo lluien aquell color de camisa (i que els nous Castellers de la Vila de Gràcia també l'escollirien l'any següent), val a dir que el blau marí era un color de llarga tradició castellera.

Segurament, alguns dels castellers mataronins que d'entrada es van mostrar contraris a aquest color, argumentant principalment la similitud amb les camises que duïen certs individus durant l'època franquista, desconeixien que, de fet, precisament el blau fou el color escollit, l'any 1926, pels Nens del Vendrell, la primera colla que va uniformar els seus castellers.

Uns anys més tard, també la Colla Vella de Tarragona adoptava el blau marí, que va esdevenir al llarg del segle XX el color distintiu de colles com els Castellers de Sitges, els Castellers de Vilanova–Colla de Mar, els Brivalls de Cornudella, els Castellers de Montmeló, els de la Roca i els de Granollers i les diverses colles que, des dels remots Xiquets d'Eramprunyà, aparegueren periòdicament a Gavà. Fins i tot, ja més recentment, els Minyons de Terrassa es presentaren en societat amb camises blau marí abans d'escollir definitivament el malva com el seu color.

es viu amb molta intensitat (gairebé com una petita festa major), segurament va acabar de fer-hi la resta. Aquell 23 d'abril a mitja tarda, mentre pels carrers es feia la cercavila amb els gegants i el nans, es van començar a veure per Mataró els primers castellers i castelleres amb la faixa sota el braç. Pels volts de les set, després de la concentració de gegants, la veu de l'Espartac Peran anunciava a través de la megafonia el primer assaig en públic de la futura colla local.

Després d'algunes proves senzilles amb la canalla —pilars i poms de dalt—, la presència de les autoritats amb l'alcalde inclòs al balcó del darrere de l'Ajuntament (entre altres capgrossades, Mataró és segurament l'única ciutat del país amb la casa de la vila d'esquena a la seva plaça), la massiva assistència i participació d'un públic engrescat i participatiu va alterar completament qualsevol previsió i, amb una pinya ben nodrida, es descarregava amb total tranquil·litat un nou quatre de sis. Després d'una extravagància que es va repetir diversos cops aquell primer any, com era alçar per sota un pilar de quatre entre castell i castell, l'eufòria continuava descarregant un tres de sis com si s'hagués fet tota la vida i, ja sense aturador, els responsables es treien de la màniga un intent sobre el quatre de sis amb el pilar que havia estat assajat amb comptagotes.

Aquest intent de rauxa, un dels pocs de l'història capgròs, servia per veure com, tot i l'extrema lentitud d'aquelles primeres construccions, el pilar quedava

sol damunt la pinya i tan sols el despenjament de l'enxaneta impedia veure'l completament descarregat. Tot i tractar-se d'un assaig (tots els castells foren bastits sense gralles i vestits de carrer) els dos pilars de quatre simultanis de comiat completaven un registre magnífic per a una agrupació amb només tres mesos de vida i la festa acabava amb tota la tècnica mantejada. «Mataró vibra amb el 'debut' dels Capgrossos» recollia, dos dies després, l'edició local d'*El Punt*.

Colla de sis amb camisa blanca

L'èxit de l'assaig en públic per la diada de Sant Jordi, a més de deixar bocabadat més d'un per la seriositat i el potencial del projecte, va carregar la colla d'il·lusió en veure la seguretat adquirida amb les construccions bàsiques i la resposta de la gent de Mataró, que ben aviat es va traduir en la incorporació d'un nou volum humà. Els passos següents, doncs, bé havien de ser anar treballant la gamma alta de sis per a les Santes; així, l'estructura de cinc implicava més gent al tronc, polir els poms de dalt amb la canalla de què es disposava en aquell moment, així com ensenyar a treballar totes les parts de la pinya.

La intenció de presentar-se oficialment per les Santes amb els castells de sis de més dificultat (inclosa la torre) requeria, assajos a banda, prou actuacions que aportessin el rodatge suficient per a la diada de la festa major. Així, després de Setmana Santa es va anar definint el calendari de la temporada, centrat bàsicament en actuacions a la mateixa ciutat.

La primera actuació, el 12 de maig, aplegava un centenar de castellers abillats amb camisa blanca i pantalons texans (a l'espera de disposar de les camises pròpies) dins la II Fira d'Artistes, en aquells moments organitzada pel Centre Comercial Plaça de Cuba i Rodalies, una associació estretament relacionada amb molts dels impulsors de la Colla. Entremig de pintors, esbarts dansaires i bandes de músics, s'escalfava amb una prova de cinc de cinc net fins a dosos. Encara sense gralles, i sota la veu de l'*speaker* al servei de megafonia de la fira convidant tothom a participar en la pinya amb la coneguda cantarella del «traieu-vos les ulleres i els rellotges», es completaven el quatre de sis, el tres de sis i, ara sí, el quatre de sis amb el pilar.

Sense mirar-s'hi gaire, es prescindia dels pilars de comiat (s'havia tornat a alçar per sota un de quatre entre els dos primers castells) per passar a celebrar el fet d'haver assolit, en poc més de quatre mesos, estar ja en condicions de ser reconeguts per la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya. Alguna cosa es devia fer bé, ja que el 3 de juny el diari *Avui* es feia ressò que «els Capgrossos de Mataró posen a punt la primera colla del Maresme», amb unes «200 persones, el 80 per cent de les quals té entre 15 i 25 anys, tot i que d'aquestes només un centenar assaja amb regularitat». Es tractava de la primera referència a la Colla apareguda en un mitjà d'abast nacional.

Després de l'actuació a la plaça de Cuba, la qual va servir els anys posteriors per celebrar la diada d'aniversari de la Colla, les festes populars dels barris de Cerdanyola i de Peramàs-Esmandies (després d'un fort xàfec que féu perillar l'actuació i va migrar l'assistència de públic i castellers) i de l'escola Anxaneta foren els escenaris d'un mes de juny destinat a consolidar les construccions bàsiques de sis pisos. Un mes en el qual també es col·laborava amb la campanya «Mulla't per l'esclerosi múltiple» plantant, després d'alguns castells de sis, un pilar de quatre dins la piscina petita del Centre Natació Mataró.

D'estrena en estrena

En l'aspecte legal associatiu es va funcionar amb una junta gestora provisional fins que el 16 de maig, quatre dies després de la presentació oficiosa a la plaça de Cuba, els Capgrossos de Mataró s'inscrivien en el registre d'associacions de la Generalitat de la secció de Barcelona com a entitat cultural sense finalitat de lucre.

L'advocat mataroní Pep Manté es va encarregar de redactar els estatuts de l'associació; amb el nou document desapareixia el càrrec provisional de president de la Colla per atorgar el poder a l'Assemblea de la Colla com a òrgan suprem, i s'instaurava la figura del delegat com a màxim responsable de la gestió administrativa de l'entitat i el càrrec de cap de colla com a responsable de l'àrea tècnica.

Per constituir formalment la junta, es va convocar la que va ser la primera assemblea ordinària el 4 de juliol a l'escola GEM de Mataró, en la qual els seixanta-cinc assistents escolliren per aclamació l'única candidatura presentada. Tot seguit, en Martí Esquerra, com a cap de colla, va exposar com a objectius a complir per a aquella primera temporada la consolidació de tots els castells de la gamma de sis i començar a treballar en els assajos tant el quatre de set com el pilar de cinc. Dit i fet.

A banda de l'assemblea, el mes de juliol va ser molt intens en tots els àmbits. Tres dies després s'estrenaven les camises blau marí a la festa popular del barri dels Molins, on, a més a més, es descarregava per primera vegada el cinc de sis, un castell que va ser repetit sis dies després a la festa del barri de Rocafonda. La notícia d'aquell dia 13, però, va ser descobrir la cara amarga dels castells, amb la primera llenya de la història de la Colla: el despenjament del pom de dalt del tres de sis, a més, va tenir certa transcendència en els plantejaments més immediats, atès que una dels dosos lesionats integrava el pom de la torre de cinc neta que s'havia plantat en la ronda anterior en una prova gairebé definitiva per atacar la torre de sis a l'actuació de les Santes.

Dies després s'esdevenia la primera actuació fora de la pròpia ciutat, convidats pels actualment desapareguts Castellers de Montcada amb motiu del seu cinquè aniversari. A banda de realitzar per primer cop la ja clàssica concentració dels castellers a la plaça de les Tereses i l'emoció pel desplaçament en dos autobusos fins a Montcada i Reixac, aquella diada servia també per coincidir per primera

vegada amb els Minyons de Terrassa. Actuar al costat d'una de les millors colles del país suposava un plus de motivació especial en un actuació que servia per consolidar castells com el cinc de sis i que, també per primer cop, rebia difusió en un dels grans mitjans, en aparèixer reflectida a la crònica castellera d'*El Periódico de Catalunya* de l'endemà.

En aquella sortida, a més a més, de forma imprevista es proclamaven l'Enric Canal i la Núria Tió hereu i pubilla de la colla. Sense saber-ho, moltes d'aquestes improvisacions i propostes casuals arrelaven dins la colla i acabaven configurant el *corpus festiu* (per dir-ho d'alguna manera) i el calendari de l'entitat, com passava per exemple amb el llançament cada Sant Jordi d'una samarreta original de la Colla.

I entremig d'aquestes actuacions, encara més novetats, ja que el dia 9 de juliol els assajos es traslladaven al gimnàs de l'escola Joanot Martorell, tot i que ben aviat també s'acabava utilitzant el pati, un nou local cedit per l'Ajuntament, més adient (més ampli i, sobretot, més alt) per preparar castells de més envergadura. Això no impedia, però, que durant molts anys després de l'assaig es mantingués el costum d'anar a fer l'entrepà o el plat combinat (fins i tot amb un servei de llistes a distància) al bar del Casal Aliança, ben servits per en Lluís i la seva família.

Tal com havia anunciat pocs dies abans en Martí Esquerra, dins del nou local es van veure les primeres provatures sobre els castells de set, simples preses de contacte amb un nivell que, aleshores, encara semblava llunyà. La rumorologia (un costum estès a bastament aquells primers mesos entre aquella nova fornada de castellers amb tanta il·lusió com desconeixement dels castells i la realitat del seu entorn) va arribar a escampar que TV3 retransmetria la diada de la presentació oficial de la Colla si es decidia provar-hi un castell de set. Afortunadament, el seny imperà sobre les ànsies de *xupar càmera*.

Santes 96

A Mataró, el 27 de juliol és el dia principal de les Santes i, fins llavors, gairebé l'únic dia que la ciutat veia els castells de les colles foranes que contractava la Comissió de la Festa Major. Aquell 1996, però, Mataró ja tenia colla pròpia i amb tota lògica es demanava d'actuar el dia de les patrones junt amb els Castellers de Vilafranca, la colla contractada en aquella ocasió.

Sorprenentment, la pitjor *llenya* de la temporada la desencadenava la negativa de la Comissió a aquella proposta, al·legant que la presència de dues colles castelleres podria provocar un excessiu alentiment de la Passada de les Santes. Els de la camisa verda, doncs, van actuar sols en una diada difícil d'oblidar per a tots els mataronins congregats aquella tarda en una plaça de Santa Anna que esdevenia plaça de nou, deu anys justos després que la ciutat hagués recuperat el nivell dels castells de vuit. Mai no s'havia vist un folre a Mataró i, per primer cop i d'una tacada, en aquella ocasió se'n veien tres, ja que a banda del quatre de nou amb

*La plaça de l'Ajuntament s'omplia de gom a gom en la presentació oficial de la Colla (Mataró, 28/07/1996).
Ramon Manent*

folre, els vilafranquins bastien el dos de vuit amb folre i el pilar de set amb folre, a més a més d'un castellàs com el quatre de vuit amb el pilar. Quatre construccions que mai no s'havien pogut aplaudir en els gairebé cent anys d'història castellera a la ciutat.

Aquella vigília suposava un bon presagi perquè l'endemà al migdia la presentació oficial de la Colla Castellera Capgrossos de Mataró resultés un èxit absolut. Darrere l'Ajuntament, una altra vegada amb les autoritats al balcó, les més de tres mil persones que omplien la plaça de gom a gom gaudien de la prematura maduresa de la colla local amb l'assoliment de la primera (emotiva i treballadíssima) torre de sis, flanquejada per a l'ocasió amb un cinc de sis i quatre de sis amb l'agulla bastits amb total seguretat, tot i l'embolic que una dels dosos es feia en aquest darrer castell, i que suposaven la millor presentació possible i la confirmació del naixement d'un moviment social emergent que començava a ofegar l'escepticisme de molts.

Després de gairebé cent anys, les Santes gaudia de dos dies seguits de castells. A més a més, entre moltes altres anècdotes, el debut dels Capgrossos ofería per primer cop a Mataró una diada castellera amb més d'una colla: a la mateixa plaça, els Castellers de Barcelona oficiaven de padrins i regalaven la vista dels presents amb una clàssica de vuit, la que fins dos dies abans havia estat la millor actuació mai feta a la ciutat. Abans dels tres pilars de comiat blau marins (un dels quals aixecat per sota i dut al balcó), l'invent d'una ronda extra servia per bastir un quatre de sis de germanor, blau i vermell, en què entre d'altres pujaren alguns membres de la tècnica que anys abans havien format part dels castellers barcelonins.

Curiosament, un dels molts espectadors era Fernando Ledo Casablanca, membre del casal català de Castelar de l'Argentina, que visitava Catalunya arran d'un programa promogut per la Generalitat per als joves dels casals catalans, i que quedava tan impressionat que un any després es decidia a constituir la primera «colla castellera criolla». No hi va haver cap contacte formal amb la colla argentina, a diferència de tres anys després amb els Castellers del Casal Virolai de Querétaro, a Mèxic, als quals es va fer arribar un paquet amb material per a la difusió i la pràctica dels castells.

El vermut al Fossar Xic acollia, en acabar l'actuació, l'eufòria i l'alegria desfermada amb crits i càntics per una estrena tan reeixida, que s'allargaren durant l'arrossada que la majoria de castellers celebrava al Casal (que ja es començava a convertir en el referent gastronòmic de la colla) i la resta d'aquells dos dies (i nits) tan rodons.

Tot i la lògica recança, la consecució de la torre de sis va eclipsar el fet de no poder actuar el dia 27. Es tractava, de fet, tan sols d'un punt més en el llarg currículum de polèmiques de la festa major mataronina: aquell any mateix, l'estrella era la supressió del tan mític com modern Desvetllament Bellugós, davant la negativa de canviar el recorregut habitual per culpa de les obres que afectaven alguns carrers cèntrics de la ciutat.

Aquelles Santes amb dues diades castelleres van marcar, per motius ben diversos, un abans i un després en la història castellera de Mataró i el ressò mediàtic no es féu esperar, amb la portada al diari *El Punt* del Maresme, diverses referències en en mitjans d'abast nacional, la retransmissió que oferí Televisió de Mataró i, fins i tot, una breu notícia al *Telenotícies* de TV3, amb entrevista al cap de colla inclosa. No es tractava de la retransmissió de la diada que la rumorologia havia escampat, però era prou per satisfer encara més, si fos possible, un estat d'insaciable auto-complaença.

Abans de marxar de vacances (un tret diferencial entre la majoria de colles de nova fornada) el 6 d'agost es debutava també a la Festa Major de Sant Domènec, a Argenton, descarregant-hi castells de sis al costat dels Castellers de Castelldefels.

El neguit de tornar-hi

Ja pensant en el següent pas, el castell de set, la represa de l'activitat al mes de setembre havia de servir per consolidar les estructures assolides, un fet que quedava ben palès quan, en una actuació de poc compromís en l'estrena d'unes noves instal·lacions al Centre Atlètic Laietània, es plantava la torre de sis, tot just la segona i ja amb uns quants canvis respecte a l'assolida durant la presentació de la Colla.

Quatre dies abans s'havia celebrat una intensa Diada Nacional amb l'enlairament de quatre pilars de quatre simultanis amb la senyera davant el monument a Rafael Casanova, una petita actuació dins els actes paral·lels a la cursa popular que anualment organitzava l'Squash Rebot i una tercera presència, ja a la tarda, amb castells a Vilassar de Mar. La festa major de Tiana completava una represa que començava a oferir actuacions més enllà de les rieres d'Argenton i de Sant Simó.

Les ganes i el neguit per viure i veure que havia demostrat l'equip tècnic ben aviat s'encomanaren al grup; així, pels volts de la Mercè barcelonina, s'acudí en massa a la crida dels Castellers de Barcelona per assajar la torre de vuit amb folre i, uns dies més tard, un autocar dels Xics de Granollers sortia de Mataró per participar (donant un cop de mà als altres padrins) en el XVI Concurs de Castells de Tarragona, una altra experiència inoblidable per a la gran majoria de castellers mataronins que trepitjaven per primer cop l'arena de la plaça de braus tarragonina amb una faixa sota el braç.

Un fet anecdòtic com la proposta de realitzar alguns pilars en el casament d'un company casteller desembocava en una densa discussió sobre la conveniència o no de la participació de la Colla en actes que no fossin estrictament castellers, i que es va resoldre amb la lliure participació dels castellers, convocats a l'assaig, però participant a títol personal i vestits de carrer, per tal de no comprometre ningú en aquestes celebracions de caràcter privat. Una actitud que es va mantenir en altres ocasions per evitar discrepàncies per motius ideològics (com l'alçament de pilars

*El primer castell de set arribava amb la primera Diada de la Colla (Mataró, 13/10/1996).
Arxiu dels Capgrossos de Mataró*

dins la Botifarrada a la Hispanitat) o simplement pel fet de no poder assegurar un nombre de camises per representar la Colla d'una forma prou digna (com la participació en les jornades d'Intermón-Oxfam o la rebuda de la Flama del Canigó).

La primera Diada

La construcció del calendari propi requeria també una actuació potent en aquest segon tram de temporada, de manera que es decidia implantar la Diada de la Colla, una setmana plena d'activitats, a la meitat del mes d'octubre, una data que es va revelar massa matinera i que es va veure endarrerida, al cap de poc temps, fins al primer diumenge després de Tots Sants.

No era cap secret que l'objectiu era el quatre de set. El repte de pujar un pis més abans de complir el primer any d'existència va suposar un ressò prou important a escala local, amb els mitjans de premsa escrita bolcats en la primera Diada de la Colla i fins i tot amb les càmeres de TV Mataró i l'Espartac Peran i en Xavier Brotons repetint l'experiència de les Santes, en una retransmissió íntegra en directe i amb la nota anecdòtica de la col·laboració com a convidat especial de l'actor Eduard Farelo, un dels protagonistes del serial *Nissaga de Poder* que aleshores arrassava a les pantalles catalanes.

La plaça de Santa Anna va respondre tal com el repte es mereixia, i l'actuació va tenir el millor de les bones diades: emoció, nervis i un xic de tossuderia. Tot i comparèixer a plaça amb uns assajos realment productius a l'esquena, un darrer ensurt al local acabava amb alguns castellers tocats i calia retocar el tronc del màxim objectiu del dia. Tot i així, després d'inaugurar una placa commemorativa del moment que Mataró esdevenia plaça de nou, amb convenciment s'obria plaça amb el cap de colla cridant per primera vegada «quarts amunt!». Amb dosos col·locats però sense perillar en excés, la lentitud i dubtes de la canalla els farien fer-se enrere; el desconcert i la pèrdua de concentració feien la resta i l'estructura del quatre cedia amb la canalla ja a la pinya. Lluny de minvar la moral de la Colla, se salvava la ronda amb un cinc de sis per agafar confiança i a la següent es tornava a provar el quatre de set. Amb el pom de dalt totalment canviat (potser l'únic pom de dalt íntegrament masculí en aquests deu anys d'història), el quatre de set es descarregava. S'esdevenia, per fi, colla de set.

Encara quedava, però, una darrera alegria, ja que després de completar una nova torre de sis s'assolia també per primer cop el pilar de cinc, que fou tan celebrat com el nou castell d'una estona abans. La rúbrica a l'actuació es dibuixava amb quatre pilars de quatre simultanis, amb la gosadia de fer-hi en un la figuereta. Un bon senyal que demostrava que la cosa tirava endavant amb ganes i que perimetria, a curt termini, la incorporació d'un nou sector de població que fins aleshores havia restat a l'expectativa, a l'espera de comprovar la serietat i continuïtat d'aquell projecte integrat per gent tan jove.

La Diada de la Colla també venia a refermar que el fet de ser una colla nascuda dins del **boom casteller** no havia d'estar renyit amb el treball seriós, com bé ho demostrava també una de les colles convidades aquell dia, els Marrecs de Salt, presentats aquella mateixa temporada i amb una trajectòria similar a la dels Capgrossos i amb la qual aquells primers mesos es visqué una *rivalitat* que, a hores d'ara, es podria titllar perfectament d'artificiosa i supèrflua. Els altres convidats foren els Xics de Granollers, que juntament amb els Castellers de Barcelona apadrinaren la colla aquella primera temporada i que no havien pogut venir a la presentació pel fet de trobar-se en plenes vacances. Per primer cop Mataró, i de retruc la comarca del Maresme, presenciava una actuació amb tres colles castelleres.

Colla de set!

Fins a final de temporada es van viure prou ocasions per repetir aquell quatre de set, convidats en diverses places, com la de l'aniversari del local dels Minyons de Terrassa. Actuacions en què ja calia demostrar la serietat d'una colla formal; a més a més, al segon quatre de set s'hi afegia també una nova construcció al repertori propi: el tres de sis aixecat per sota.

Després d'alçar castells de sis a l'aplec de Sant Simó (en una jornada en què nombrosos castellers van *fer el salt* a la colla per marxar a Valls a veure el primer

El boom casteller

La dècada dels noranta assistí atònita a una seqüència imparable de noves i increïbles fites castelleres. En un cercle virtuós (i possiblement lligat també a la majoria d'edat de la generació del l'anomenat *baby boom* dels anys setanta, i en un moment de certa crisi econòmica), els nous èxits de les colles, la major atenció dels mitjans i l'augment de camises se succeïen i el fenomen casteller s'escampava arreu de la geografia catalana.

L'any 1996, però, significava el punt més àlgid d'aquest creixement i,

paral·lelament als Capgrossos, veien la llum, amb més o menys fortuna, fins a dotze (!) colles més: els Marrecs de Salt, els Vaillets de Ripollet, els Castellers d'Altafulla, els Castellers de Caldes de Montbui, els Castellers de Rubí, els Castellers de Sant Andreu de la Barca, els Castellers de Sant Cugat del Vallès, els Castellers de Mallorca, els Al·lots de Llevant i els Castellers de Sant Feliu de Llobregat, a més dels ja desapareguts Castellers de l'Albera i Castellers de Martorell, que tingueren un vida força efímera.

cinc de nou amb folre descarregat del segle XX) i de celebrar la rebuda del vi novell alçant pilars de quatre per penjar les branques de pi a cinc cellers del centre de Mataró, una iniciativa que alguns cellers ja havien dut a terme de forma esporàdica anys enrere, s'encetava el novembre a la plaça de la Porxada de Granollers plantant altra vegada el quatre de set, després d'una breu cercavila en la vigília de la diada dels Xics.

Castell, per cert, que l'endemà es va tornar a provar durant els actes d'inauguració de la Via Europa. Palplantats al bell mig de la sorra d'una plaça Itàlia encara per urbanitzar i amb el públic ben lluny, aquell espectacle prenia més forma de circ romà que d'actuació castellera. Si, a més, entre castell i castell la megafonia anunciava que al capdamunt de la nova avinguda es convidava els assistents a una fideuà gratuïta resulta prou clar per què aquell nou assalt al castell de set quedava en intent desmuntat i calia consolar-se repetint el tres per sota.

Una situació insòlita fins al moment per als novells castellers, que se sumava a l'anul·lació de dues actuacions previstes a les comarques gironines, una a Sant Antoni de Calonge i un altra dins els actes de la Setmana Marreca, la diada dels Marrecs de Salt, suspesa per la forta pluja caiguda a la ciutat gironina, una des les poques ocasions en què es cancel·lava una sortida dels Capgrossos per motius meteorològics.

Afortunadament, però, encara restava la diada dels Castellers d'Esparreguera, el 24 de novembre, per cloure la temporada de la millor manera afegint el primer vano de cinc a la tríada de castells que s'havien freqüentat i consolidat aquell final de temporada (tres de sis per sota, dos de sis i quatre de set), i alhora s'experimentaven les sensacions d'un castell folrat amb la torre de vuit, la darrera fins avui d'uns aleshores potents Castellers de Terrassa, i la duresa d'una llenya d'un castell com el tres de vuit que els blau turquesa carregaven en la mateixa actuació.

Tot i les poques actuacions, aquella històrica i productiva temporada inicial va servir per assentar unes bases, tant tècniques com socials, que resultaren fonamentals en conformar el tarannà de la colla i el model que, en un futur immediat, s'anava definint. Un resum exhaustiu que quedava recollit amb el primer exemplar de la revista de la colla, batejada com *Tirant lo Blau* en clara referència al nou local, el Joanot Martorell, i jugant amb l'argot de *tirar* castells i el blau de les camises, que veia la llum a cavall de les dues temporades amb una portada ben explícita: «Ja som colla de set!».

També els resums de final de temporada de tots els mitjans, fins i tot el del diari esportiu *El Mundo Deportivo*, destacaven el bon paper realitzat per la nova formació del Maresme però, sobretot, el millor d'aquells dotze mesos irrepetibles va ser anar comprovant com la ciutat es feia seva la colla. L'editorial del setmanari *Capgròs* anticipava aquest sentiment equiparant «els castellers, que ens els havíem mirat sempre com una cosa nostra, però mai com a pròpia» amb «la Momerota, en Robafaves i els altres signes d'identitat mataronina, que anomenem però no tenim (la Coca...). Els castellers sí. I ja en som un munt».

Tirant lo Blau, *la revista de la colla*

Tot i que s'engegava ben aviat la idea d'editar un mitjà que servís alhora per a la comunicació i la difusió de la colla, no va ser fins a finals del 1996 que el butlletí prenia forma de la mà d'un consell de redacció conformat per en Jordi Rovira i en Quico Castanyer, a càrrec del disseny i la maquetació, i l'Antoni Salazar, el qual assumia la direcció en solitari a partir del tercer número.

Com la pròpia colla, la revista ha viscut tota mena de canvis en el format, així com dels seus responsables i col·laboradors. Després dels dos primers números amb setze planes en blanc i negre, el tercer apareixia amb una nova capçalera i la portada a tot color. Amb la revista i un bon gruix de col·laboradors prou consolidats, l'Assumpta Trabal rellevava l'Antoni a partir del cinquè número, i en el setè es dissenyava una nova portada, en una edició especial amb motiu de l'assoliment del primer quatre de vuit de la colla, un format que es va mantenir amb poques variacions durant un parell de temporades sota la direcció d'en Lluís Martí. L'any 2002 la colla assumia altre cop la maquetació de la revista aprofitant la incorporació de l'Anna Cruzate i la Christiane Bigard, i el número vint patia un can-

vi radical, ja que apostava per dues tintes a totes les planes i es reorganitzaven els continguts, un repte que es va tornar a afrontar l'any 2005 amb el retorn al capdavant d'en Jordi Rovira. Per a la desena temporada, la publicació del número vint-i-nou del *Tirant lo Blau* es vestia de gala amb les trenta-sis pàgines de la revista impreses a tot color.

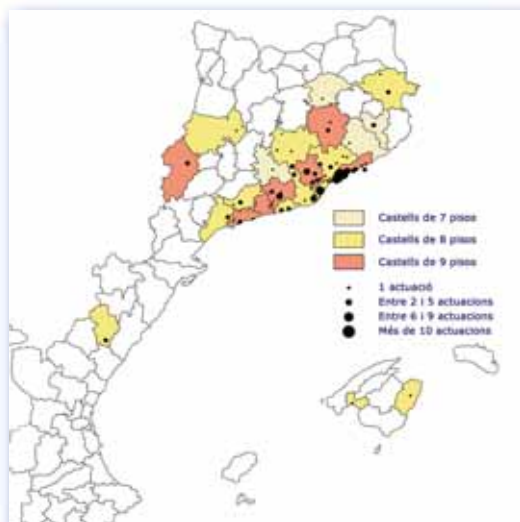
Malgrat canviar-ne els noms, un bon grapat de seccions han configurat un esquelet que s'ha anat mantenint al llarg dels anys: així, a banda dels apartats que han plasmat la trajectòria de la colla des del vessant més tècnic, dins del «De gira» i el «Dossier de premsa», o des del vessant més lúdic i informal, com els imprescindibles «Safareig» i la «Pesca castellera» o la tira còmica de les «Lluismanies», la revista ha esta fidel a la declaració del seu primer editorial de ser «un lloc per parlar de tot i de tothom», obrint-se també a altres temàtiques de caràcter cultural. Des dels inicis han passat per les pàgines del *Tirant* noms il·lustres, tant en signatures com en entrevistes, que han aportat visions externes i elements d'un interès més general que ha permès apropar-se a l'objectiu inicial de confeccionar un producte

de qualitat (tal com s'ha reconegut sovint des de fora de la Colla) més enllà d'un simple butlletí amb què mirar-se el melic.

Un repte de qualitat (en els continguts, el disseny, la fotografia), que ha estat assumit pels nombrosos col·laboradors que han aportat els seus coneixements en aspectes com la tècnica, la història i l'actualitat castelleres, la preparació física, la música, així com els més diversos articles d'opinió, en què s'han sentit les veus d'en Martí Esquerra, en Roc Canals, l'Alba Galán, en Paco Chiva, l'Antoni Salvà, en Roc Font i un llarg etcètera.

Amb tres o quatre números per temporada, una periodicitat que amb major o menor èxit s'ha intentat respectar, la publicació s'ha consolidat gràcies a la gran acceptació que ha tingut dins de la colla, sempre ansiosa de rebre el proper número, i el suport econòmic dels nombrosos anunciants de Mataró i la comarca. El *Tirant* ha crescut de la mà de la colla i ha aportat la seva part en la cohesió del col·lectiu. La trentena d'exemplars publicats del *Tirant lo Blau* són, sens dubte, el testimoni primordial i més directe del que ha estat fins avui la història dels Capgrossos.

1996-2005

Dades per a una dècada

Actuacions
Colles a plaça
Comarques
Poblacions
Places
Assoliment de la millor actuació
Castells estrenats

1996	24	8	4	8	23	8	10
1997	29	18	9	18	28	7	7
1998	30	27	7	14	26	3	1
1999	32	22	9	16	29	1	2
2000	37	27	10	17	32	0	0
2001	42	56*	11	19	38	1	1
2002	37	51*	10	18	35	3	2
2003	36	21	9	19	31	0	0
2004	40	28	11	21	34	3	1
2005	33	16	12	21	31	3	2

TOTAL 340 62* 23 63 154 29 26

* Sense comptar les trobades de les Festes Decennals de la Candela (Valls, 2001) i de l'Any Gaudi (Barcelona, 2002) els totals de colles amb les quals s'ha actuat són 20 i 26 respectivament, i un total de 49 durant els deu anys.

	p4 i p5	p6 i p7	cd6	cd7	cd8	cd9
1996	59	0	55	4	0	0
1997	94	0	34	56	0	0
1998	109	0	26	60	5	0
1999	118	0	17	52	19	0
2000	124	0	14	63	24	0
2001	166	0	13	87	21	0
2002	133	1	10	46	40	4
2003	128	3	10	46	38	2
2004	138	3	7	37	46	8
2005	105	11	10	30	44	13
	1.174	18	196	481	237	27

millor actuació – 06/11/2005
Pl. de Santa Anna, Mataró (El Maresme)
p4cam, 3d9f, 4d8a, 4d9f, p7f

	D	C	ID	I
1996	118	2	0	1
1997	177	7	0	4
1998	199	1	0	4
1999	202	4	0	2
2000	225	0	1	3
2001	279	8	0	0
2002	232	2	0	1
2003	226	1	1	1
2004	235	4	0	1
2005	209	4	0	0
	2.102	33	2	17
	96,5%	1,5%	1,2%	0,8%

D: Descarregats ID: Intents desmuntats
C: Carregats I: Intents